

Yirmi Dördüncü Mektup

"dua"

Yirmi Dördüncü Mektub'un Birinci Zeyli

بِسْمِهِ سُبْحَانَهُ⁵ ، وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ⁶

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ مَا يَعْبُرُوا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ⁷

Yani, "Ey insanlar! Duanız olmazsa ne ehemmiyetiniz var?" meâlindeki âyetin beş nüktelerini dinle!

Birinci Nükte

*Dua, bir sırr-ı azîm-i ubûdiyettir. Belki ubûdiyetin ruhu hükmündedir.*⁸ Çok yerlerde zikrettiğimiz gibi, dua üç nevidir:

Birinci Nevi Dua: İstidat lisanıyladır ki; bütün hububat, tohumlar, lisân-ı istidad ile Fâtır-ı Hakîm'e dua ederler ki, "Senin nukuş-u esmâni mufassal göstermek için bize neşv ü nemâ ver. Küçük hakikatimizi sümbülle ve ağacın büyük hakikatine çevir!"

Hem şu istidat lisanıyla dua nev'inden birisi de şudur ki: *Esbabın içtimaı, müsebbebin îcadına bir duadır.* Yani esbap, bir vaziyet alır ki; o vaziyet, bir lisân-ı hâl hükmüne geçer.. ve müsebbebi, Kadîr-i Zülcelâl'den dua eder, isterler. Meselâ su, hararet, toprak, ziya, bir çekirdek etrafında bir vaziyet alarak, o vaziyet bir lisân-ı duadır ki; "Bu çekirdeği ağaç yap, yâ Hâlık'ımız!" derler. Çünkü o mucize-i harika-yı kudret olan ağaç; o şuursuz, câmid, basit maddelere havale edilmez.. havalesi muhâldir. Demek içtima-yı esbab, bir nevi duadır.

İkinci Nevi Dua: İhtiyac-ı fitrî lisanıyladır ki, bütün zihayatların iktidar ve ihtiyârları dahilinde olmayan hâcetlerini ve matlâblarını ummadıkları

⁵ Her türlü noksan sıfatlardan uzak olan Allah'ın adıyla.

⁶ "Hiç bir şey yoktur ki, O'nu hamd ile beraber tesbih (tenzih) ediyor bulunmasın." (İsrâ sûresi, 17/44)

⁷ Furkan sûresi, 25/77.

⁸ Tirmizî, *duâ 1, tefsîru sûre (2) 16, (40) 1*; Ebû Dâvûd, *vitr 23*; İbni Mâce, *duâ 1*.

yerden, vakt-i münasipte onlara vermek için, Hâlık-ı Rahîm'den bir nevi duadır. Çünkü iktidar ve ihtiyârları haricinde, bilmedikleri yerden, vakt-i münasipte onlara bir Hakîm-i Rahîm gönderiyor. Elleri yetiştiriyor. Demek o ihsan, dua neticesidir.

Elhâsıl: Bütün kâinattan dergâh-ı ilâhîye çıkan, bir duadır. Esbab olanlar, müsebbebâtı Allah'tan isterler.

Üçüncü Nevi Dua: İhtiyaç dairesinde zîşuurların duasıdır ki, bu da iki kısımdır.

- *Eğer ıztırar derecesine gelse.. veya ihtiyacı fitrîye tam münasebet-tar ise.. veya lisân-ı istidada yakınlaşmış ise.. veya sâfi, hâlis kalbin lisânıyla ise, ekseriyet-i mutlaka ile makbuldür. Terakkiyât-ı beşeriyenin kısm-ı âzamı ve keşfiyâtları, bir nevi dua neticesidir. Havârik-ı medeniyet dedikleri şeyler ve keşfiyâtlarına medar-ı iftihar zannettikleri emirler, mânevî bir dua neticesidir. Hâlis bir lisân-ı istidad ile istenilmiş, onlara verilmiştir. Lisân-ı istidad ile ve lisân-ı ihtiyacı fitrî ile olan dualar dahi, bir mâni olmazsa ve şerâit dahilinde ise, daima makbuldürler.*

- İkinci Kısım: Meşhur duadır. O da iki nevidir; biri fiilî, biri kavî. Meselâ çift sürmek, fiilî bir duadır. Rızık topraktan değil; belki toprak, hazine-i rahmetin bir kapısıdır ki; rahmetin kapısı olan toprağı, saban ile çalar.

Sâir kısımların tafsilâtını tayyedip, yalnız kavî duanın bir-iki sırlarını, gelecek iki-üç nüktede söyleyeceğiz.

İkinci Nükte

Duanın tesiri azîmdir. Hususan dua, külliyet kesbederek devam etse netice vermesi gâliptir, belki dâimîdir. Hatta denilebilir ki, sebep-i hilkat-i âlemin birisi de duadır. Yani kâinatın hilkatinden sonra, başta nev-i beşer ve onun başında Âlem-i İslâm ve onun başında Muhammed-i Arabî (aleyhissalâtü vesselâm)'ın muazzam olan duası, bir sebep-i hilkat-i âlemdir. Yani Hâlık-ı âlem, istikbalde o Zât'ın nev-i beşer nâmına, belki mevcudât hesabına bir saadet-i ebediye, bir mazhariyet-i esmâ-yı ilâhiye isteyeceğini bilmiş, o gelecek duayı kabul etmiş, kâinatı halketmiş...

Madem duanın bu derece azîm ehemmiyeti ve vüs'ati vardır. Hiç mümkün müdür ki, bin üç yüz elli senede, her vakitte, nev-i beşerden üç yüz milyon cin ve ins ve melek ve ruhaniyâttan had ve hesaba gelmez mübarek zâtlar, bilittifak Zât-ı Muhammedî (aleyhissalâtü vesselâm) hakkında rahmet-i uzmâ-yı

ilâhiye ve saadet-i ebediye ve husûl-ü maksud için duaları nasıl kabul olmasın? Hiçbir cihetle mümkün müdür ki, o duaları reddedilsin?

Madem bu kadar külliyet ve vüs'at ve devam kesbedip lisân-ı istidad ve ihtiyac-ı fitrî derecesine gelmiş. Elbette o Zât-ı Muhammed-i Arabî (*aleyhissalâ-tü vesselâm*), dua neticesi olarak öyle bir makam ve mertebededir ki; bütün ukûl toplansa, bir akıl olsalar, o makamın hakikatini tamamıyla ihata edemezler.

İşte, ey müslüman, senin rûz-u mahşerde böyle bir şefîin var. Bu şefîin şefaatinde kendine celbetmek için, sünnetine ittibâ et!..

Eğer desen: Madem o Habibullah'tır. Bu kadar salavât ve duaya ne ihtiyacı var?

Elcevap: O Zât (*aleyhissalâ-tü vesselâm*) umum ümmetinin saadetiyle alâkadar ve bütün efrâd-ı ümmetinin her nevi saadetleriyle hissedardır ve her nevi musibetleriyle endişedârdır. İşte, kendi hakkında merâtib-i saadet ve kemâlât hadsiz olmakla beraber, hadsiz efrâd-ı ümmetinin, hadsiz bir zamanda, hadsiz envâ-ı saadetlerini hararetle arzu eden ve hadsiz envâ-ı şekâvetlerinden müteessir olan bir Zât, elbette hadsiz salavât ve dua ve rahmete lâyıktır ve muhtaçtır.

Eğer desen: Bazen kat'î olacak işler için dua edilir. Meselâ husuf ve küsuf namazındaki dua gibi. Hem bazen hiç olmayacak şeyler için dua edilir?

Elcevap: Başka Sözler'de izah edildiği gibi, *dua bir ibadettir. Abd, kendi aczini ve fakrını dua ile ilân eder. Zâhirî maksatlar ise, o duanın ve o ibadet-i duaiyenin vakitleridir; hakikî faydaları değil. İbadetin faydası âhirete bakar. Dünyevî maksatlar hâsıl olmazsa, "O dua kabul olmadı." denilmez. Belki "Daha duanın vakti bitmedi." denilir.*

Hem hiç mümkün müdür ki, bütün ehl-i imanın bütün zamanlarda mütemâdiyen kemâl-i hulûs ve iştiyak ve dua ile istedikleri saadet-i ebediye onlara verilmesin.. ve bütün kâinatın şehâdetiyle hadsiz rahmeti bulunan o Kerîm-i Mutlak, o Rahîm-i Mutlak, bütün onların o duasını kabul etmesin.. ve saadet-i ebediye vücûd bulmasın?

Üçüncü Nükte

Dua-yı kavli-yi ihtiyârînin makbuliyeti, iki cihettedir: *Ya ayn-ı matlubu ile makbul olur, veyahut daha evlâsı verilir. Meselâ birisi, kendine bir erkek evlât ister. Cenâb-ı Hak, Hazreti Meryem gibi bir kız evlâdını veriyor. "Duası*

kabul olunmadı.” denilmez. “Daha evlâ bir surette kabul edildi.” denilir. Hem bazen kendi dünyasının saadeti için dua eder. Duası âhiret için kabul olunur. “Duası reddedildi.” denilmez. Belki, “Daha enfâ bir surette kabul edildi.” denilir, ve hâkezâ...

Madem Cenâb-ı Hak, Hakîm’dir. Biz O’ndan isteriz, O da bize cevap verir. Fakat *hikmetine göre bizimle muamele eder*. Hasta, tabibin hikmetini itham etmemeli. Hasta bal ister; tabib-i hâzık, sıtması için sulfato verir. “Tabip beni dinlemedi.” denilmez. Belki âh ü fizârını dinledi, işitti, cevap da verdi, maksudun iyisini yerine getirdi.

Dördüncü Nükte

Duanın en güzel, en latîf, en leziz, en hazır meyvesi, neticesi şudur ki:

Dua eden adam bilir ki; birisi var ki onun sesini dinler, derdine derman yetiştirir, ona merhamet eder. O’nun kudret eli her şeye yetişir. Bu büyük dünya hanında o yalnız değil; bir Kerîm Zât var, ona bakar, ünsiyet verir. Hem onun hadsiz ihtiyâcâtını yerine getirebilir. ve onun hadsiz düşmanlarını def edebilir bir Zât’ın huzurunda kendini tasavvur ederek bir ferah, bir inşirah duyup, dünya kadar ağır bir yükü üzerinden atıp **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ**¹ der.

Beşinci Nükte

Dua ubûdiyetin ruhudur ve hâlis bir imanın neticesidir. Çünkü dua eden adam, duasıyla gösteriyor ki: “Bütün kâinata hükmeden birisi var ki, en küçük işlerime ıttılai var ve bilir. En uzak maksatlarımı yapabilir. Benim her hâlimi görür, sesimi işitir. Öyleyse bütün mevcudâtın bütün seslerini işitiyor ki, benim sesimi de işitiyor. Bütün o şeyleri O yapıyor ki, en küçük işlerimi de O’ndan bekliyorum, O’ndan istiyorum.”

İşte, duanın verdiği hâlis tevhidin genişliğine ve gösterdiği nur-u imanın halâvet ve sâfiliğine bak, **قُلْ مَا يَعْزُبُا بِكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ**² sırrını anla ve **وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ**³ fermanını dinle!

¹ “Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah’adır.” (Fâtiha sûresi, 1/2)

² “(Resûlüm!) De ki: (Kulluk ve) yalvarmanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin?” (Furkan sûresi, 25/77)

³ “Rabbiniz buyurdu ki: “Bana dua edin ki size karşılık vereyim.” (Mü’min sûresi, 40/60).

أَكْرَبُ نَهْ خَوَاهِي دَادُ ، نَهْ دَادِي خَوَاهِ
denildiği gibi “Eğer vermek istemeseydi,
istemek vermezdi...”¹

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ²
اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ مِنَ الْأَزَلِ إِلَى الْأَبَدِ عَدَدَ مَا فِي عِلْمِ اللَّهِ وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ. سَلِّمْنَا وَسَلِّمَ دِينَنَا، آمِينَ. وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ³

¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ* 3/263; el-Gazâlî, *İhyâu ulûmi'd-dîn* 1/204; el-Münâvî, *Feyzu'l-kadîr* 5/417.

² “Sübhansın yâ Rab! Senin bize bildirdiğinden başka ne bilebiliriz ki? Her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin.” (Bakara sûresi, 2/32)

³ “Allah'ım! Efendimiz Muhammed'e ve O'nun âl ve ashabına, ezelden ebede kadar ilâhî ilmindeki şeyler adedince salât ve selâm eyle. Bize hem bedenî, hem dinî hayatımızda sıhhat ve selâmet lutfet, âmin... Bütün hamdler, övgüler âlemlerin Rabbi Allah'adr.”